

ZMAGOSLAVJE KD V NABREŽINI

Mar res zgolj po sili razmer

Odprto pismo nesojenemu županu in volilcem, ki jih je pustil na cedilu

Dragi Bojan!

Z mučnimi vtisi sem odložil zadnjo, avgustovsko številko "Poročevalca Slovenske skupnosti". Skoz in skoz jo prežemata skrb in zadrega, kako bi somišljenike prepričala — če že ne o smotnosti — pa vsaj o neizbežnosti rešitve, na katero ste pristali s sklenitvijo upravnega sporazuma s PSI in KD ter z ustoličenjem prvega kršćanskodemokratskega župana v rojstnem kraju Iga Grudna.

Toda iz orjaškega napora in zadrege se uvodničarju navsezadnje le izcedi iz peresa osupljivo priznanje: ... saj še sami nismo popolnoma prepričani v pravilnost izbire.

Ja, blažena nedolžnost! Saj vam je menda ja ni predpisal zdravnik?

Pa proč s šalo. Kako naj zdaj to politično razumemo? Kot postavljanje brvi za morebitni poznejši umik? Kot tolažbo za neutolažljive nergače? Spodnašanje tal domačim krokarjem privoščljivcem, ki si manejo roke ob vaših (tvojih) spodrseljajih?

Odkritosrčen dvom?

Če slednje, dovoli, da mu pomagam do besede. Nemara pa le dozori v popolno prepričanje o nepravilnosti izbire...

Sam ugotavljaš: "Neizbežno je bilo, da pride v devinsko — nabrežinski občini zdaj ali kdaj drugič do izvolitve italijanskega župana. V občini v kateri slovensko prebivalstvo ne presega dobre tretjine, ni mogoče misliti, da bi vedno imeli slovenskega župana." Uvodničar pa v isti številki pribija: "Vsi smo vedeli, da bo moralo enkrat do tega priti, saj je proti vsaki logiki misliti, da večinski del prebivalstva (nad 60%) nima pravice, da izvoli svojega župana."

V basni se je lisica po brezuspešnem napenjanju vsaj tolažila, da je grozde pravzaprav še prekrislo, vi pa si s slovensko vdanostjo dopovedujete, da je v resnici že segnilo...

A pustimo psihologijo pri kraju. Pustimo tudi to, da "je proti vsaki logiki", da bi številčno razmerje med narodnostnima moralo odločati o pravici do izvolitve župana ali se celo zrcaliti v narodnosti župana. Tudi vas ne mislim loviti na očitek, da ste se pred italijanskimi volilci sklicevali na logiko "dvojezičnega" župana, pred slovenskimi pa na logiko "slovenskega" župana: obe logiki sta (ste ju!) z ustoličenjem italijanskega enojezičnega župana zatajili.

Mimogrede še: vsi župani iz vrst KPI v devinsko — nabrežinski občini so bili dvojezični Slovenci. Zato se tudi ni nikoli prebila čez prag uradnosti zamisel, naj KPI predloži kandidaturu tovariša Giorgia Depangherja, Italijana istrskega rodu, za župansko mesto. Še več: sam je sodeloval pri pre-

pričevanju slovenskih in italijanskih tovarišev, ki niso uravnovešeno upoštevali vseh načelnih platí vprašanja. Zato naj si pisec cinizem, ki nam ga v "Poročevalcu SSK" podtika v okvirčku z naslovom "Krokodilje solze", gladko pripíše sebi.

Preseneča tudi, da uvodničar, ki se sicer po krivem ponaša z zaslugom, da je SSK z vstopom v levo srednjo koalicijsko z KD, PSI in PSDI leta 1964 "dejansko porušila dotedanje nasprotujoče si narodne fronte (sic!)" v resnici ponuja oživljanje ravno narodno homogenih političnih blokov, ko izvaja pravico, da si "večinski del prebivalstva...izvoli svojega župana" iz številčnega razmerja med narodnostima. Iz doslednosti s tako sprevrženo logiko se utegne celo zgoditi, da bo zdaj od tebe, Bojan, zahteval, da se pokesaš in se "večinskemu delu prebivalstva" opravičiš, ker si ga v prejšnji mandatni dobi prikrajšal za to neodtujljivo pravico... Narobe svet, pač!

Toda vrnimo se k jedru. Vprašajmo se zato rajši, kako je sploh do tega prišlo, da se je številčno razmerje med Slovenci in Italijani v vaši občini prevrnilo na glavo! Prepoceni bi bilo, če bi si privoščil retorično skušnjavo za trditev, da se kaj takega pač ni zgodilo v slovenskih občinah, v katerih se vaši stranki pred četrto stoletja ni posrečilo, da bi "začela obdobje sodelovanja s strankami takratnega levega centra in dosegla celo župana", ki si ju tvoj uvodničar šteje v tolikšno zadoščenje. Pa čeprav bi — roko na srce — bilo taki trditvi komaj kaj ugovarjati.

Prej je namreč res, da pomeni ozemlje devinsko — nabrežinske občine v politično — upravnem pogledu najsamostojnejši odsek etnično slovenske obale med Barčevlami in Štivanom, ki najnazorneje izpričuje otoški značaj tržaškega italijanstva in ki mu zato italijanske državne oblasti, zlasti še nepretrgano izročilo njenih aparatov, z neomajno vztrajnostjo strežejo po narodnostni podobi. Mar kdo med Slovenci verjame, da so begunska naselja za Istrane čisto po naključju pritaknili s tako nezgrešljivo doslednostjo ravno Kontovelu, Proseku, Križu, Nabrežini, Sesslanu, Devinu in Štivanu? Kako srhljivo se ti kraji ujemajo s tistimi, ki so Antonu Aškercu postregli z "Jadranskimi biseri"!

Ta protislovenska, nedemokratska plat italijanske "državotvornosti" v teh krajih pa se je strankarsko najizraziteje utelesila ravno v Kršćanski demokraciji. Svojo večdesetletno vztrajnost je lahko končno ob vaši pomoči poplačala in kronala z ustoličenjem svojega župana.

■ Nadaljevanje na 2. strani

POGLED NA KRIZO V ARABSKEM ZALIVU

»Si vis pacem, para...«

Razlikovanja v komunistični parlamentarni skupini

Bridko se je motil, kdor je s padcem berlinskega zidu in koncem blokovskega konflikta v Evropi napovedal dolgo obdobje miru. Odpravljeno je bilo ideološko pogojeno nasprotovanje med Vzhodom in Zahodom, zato pa v vsej svoji dramatičnosti ostaja srhljivo nasprotovanje interesov med Severom in Jugom planeta, med revnimi in bogatimi narodi. V tem okviru tudi ni mogoče zamizati pred željo ZDA, da bi vendar postale edini svetovni žandar.

Sedaj spet rožlja orožje, kopicijo se ogromne vojaške sile na Srednjem vzhodu, kjer se križajo ključni energetske interese razvitega sveta v neposredni bližini palestinske — izraelskega sode smodnika.

Nobenega dvoma ni, da iraški predsednik Sadam Husein pusto lovske nadaljuje ekspanzionistično politiko, zaradi katere ga je bogati Zapad zadnjih deset let obdaril z orožjem in kapitali ter naščuval proti Homeinijevemu Iranu v vojni, ki je terjala več milijonov mrtvih, strahotno razdejanje, a tudi nova strateška ravnovesja na celotnem območju med Rdečim morjem in sovjetsko srednjo Azijo.

Iraške čete so vkorakale v bogati Kuvajt in s tem uresničile stoletni sen o osvojitvi pokrajine, bogate za več kot desetino svetovnih rezerv surove nafte, ki jo je Bagdad imel za svojo še za časa turško — britanske delitve interesnih področij na arabskem polotoku. Nobenega dvoma ni, da je zasedba Kuvajta obsodbe vredna in da je bila svetovna javnost postavljena pred jasno izbiro, kaj storiti. Tu pa se začnajo mnenja deliti.

Ameriški predsednik Bush se je takoj odločil za politiko razkazovanja mišic in je na arabski polotok poslal vojaško silo, kakršne ne pomnimo po vietnamski vojni. "Jastrebi" Kissingerjevega kova so mu brž začeli pihati na dušo, naj napade takoj, bombardira Bagdad, ubije Sadama Huseina in naredi red.

"Red" v tem primeru pomeni, da se iraške čete umaknejo iz Kuvajta, na oblast vrne korumpirani emir s svojo v dolarjih milijardno bogato družino, Zahodu pa zajamči dobave surove nafte po mednarodno dogovorjenih cenah. O višjih idealih (svoboda, demokracija, napredek) v tem primeru ni treba govoriti, kot ni treba poudarjati, da je to prva vojaška ekspedicija v revni svet, odkar je konec bipolarnega sistema veselil.

Zahodna Evropa se je s svojo obrambno zvezo takoj pridružila, posamezne države so v perzijski zaliv že drugič poslale svoje ladje. Prvič je namreč zahodno vojno ladjevo odplulo v zaliv pred tremi leti, ko je v vojni z

Iranom trda predla Sadamu Huseinu, pa mu je Zahod priskočil na pomoč!

Bush in voditelji Zahodne Evrope so najbrž upali, da jim bo uspelo ponoviti "korejsko shemo" izpred 40 let, ko so ameriške čete pregnale komuniste iz Južne Koreje in stražijo še danes črto pri Panmundžonu pod modro zastavo OZN.

Vendar pa so se mnogi zavedli, da to ni prava pot. V teh časih potrebuje človeštvo skupno vladno, ki naj se loti težavne naloge spreminjanja krivičnega mednarodnega gospodarskega sistema in reševanja epohalnih vprašanj lakote in uničevanja narave. Kot jamstvo za miroljubne odnose pa je vloga OZN nenadomestljiva, zato je varnostni svet lahko odredil gospodarsko blokado Iraka in sankcije, ki naj ga prisilijo k pogajanjem in umiku z zasedenega Kuvajta.

Pravično bi bilo, če bi zahodne vojaške sile v perzijskem zalivu postavili pod neposredno poveljstvo Združenih narodov, podobno kot to velja za "modre čelade" v Libanonu in na meji med Irakom in Iranom. Te vojaške sile bi morale spremeniti v sestavu tako, kot predlaga Arafat, se pravi z enotami iz drugih arabskih in neuvrčenih držav, da se odpravi vtis (ali gotovost), da so "marinci" tam samo zaradi nafte.

Bush in evropski državniki tega niso marali in so le deloma sprejeli "okvir" OZN in posredovalne poskuse Javierja Pereza de Quellarja in Jaserja Arafata.

Sicer pa bi res čutili potrebo po učinkovitejših posegih OZN in njenih vplivnih članic pri reševanju kočljivih vprašanj. Kako naj drugače pojasnimo dejstvo, da bo četrto milijono vojakov za atomskim orožjem na ladjah preganalo iraško vojsko iz Kuvajta, nihče pa ni bil doslej sposoben prisiliti Izraela, naj se umakne iz zasedenih palestinskih ozemelj in dovoli oblikovanje samostojne palestinske države.

Italijanska vlada je sprva ravnala previdno, nato pa se je pridružila vojaški pustolovščini pod vplivom zunanega ministra De Michelisa in dobronarstva dela italijanskega tiska, ki je sprožil pravo histerično kampanjo proti "novemu Hitlerju" na Srednjem Vzhodu.

Sklep italijanske vlade, da pošlje vojne ladje v perzijski zaliv še pred ustreznimi odločitvami varnostnega sveta OZN je vodstvo KPI odločno kritiziralo in napovedalo v parlamentu nasproten glas. V tem duhu je KPI izdelala svojo resolucijo, ki je bila formalno vložena v obeh domovih parlamenta.

Do razlikovanja med komunisti je prišlo pozneje, ko je vladna

koalicija ponudila nekoliko spremenjeno besedilo svoje resolucije, ki je odobravala vladne sklepe.

Na sestanku parlamentarne skupine KPI v senatu je prišlo do diskusije o tem, kaj storiti, saj se vodstvo KPI ni več sestalo, da bi ocenilo spremenjena vladna stališča. Nekateri so na sestanku predlagali, naj bi ohranili dogovorjeni nasproten glas, v glasovalni izjavi pa bi vladi priznali, da je omilila svojo resolucijo v nebitvenih točkah. Drugi tovariši so bili povsem nasprotnega mnenja. Prepričani so bili, da je spremenjena vladna resolucija pomembna zmaga KPI in da jo moramo podpreti s pozitivnim glasom. Nekateri so tudi izjavili, da je zanje nasproten glas v zvezi z odpravo vojnih ladij v Perzijski zaliv neutemeljen in da bi se v tem primeru javno distancirali od stališča skupine ter podprli vladno resolucijo.

V teh pogojih je tov. Luciano Barca predlagal, naj bi se komunistični senatorji vzdržali. Poudaril je, da je s tem želel samo preprečiti različno zadržanje tovarišev med glasovanjem. Večina je sprejela kompromisni predlog, drugi pa so bili mnenja, da se ni mogoče vzdržati ob spoznanju, da vladna koalicija ni hotela sprejeti edinega pomembnega popravka KPI, se pravi obvezo, da bodo italijanske vojne ladje delovale izključno po navodilih in v skladu s sklepi OZN, oziroma bodo zaplule v perzijski zaliv šele po ustreznem sklepu varnostnega sveta.

Še več: v glasovalni izjavi je predstavnik KD jasno dejal, da bodo vojne ladje nadaljevale pot v perzijski zaliv in sodelovale v okviru pobude zahodnih držav tudi v primeru, da bi se svetovna organizacija ne izrekla.

To so razlogi, zaradi katerih je enajst senatorjev KPI (med njimi tudi podpisani), par senatorjev neodvisne leve in zelenih glasovalo proti resoluciji, ki je odobraval sklepe vlade, medtem ko smo podprli resolucijo KPI, ki jo je napisal tovariš Occhetto. Naslednjega dne je v poslanski zbornici tako zadržanje utemeljil tovariš Ingraio.

Večina senatorjev in poslancev KPI ter neodvisne leve pa se je priglasovanju vzdržala.

Res je, da je razlikovanje med komunisti vzbudilo veliko zanimanja, pa tudi zainteresiranih spekulacij. Najbrž pa je bilo razlikovanje neizbežno, saj je zadevalo načelna vprašanja vojne in miru, odnosa Sever — Jug in, v notranji politiki, odnos do italijanske petstrankarske vlade. Tudi ni prvič. V tej zakonodajni dobi so se posamezni poslanci in senatorji KPI distancirali od večine, ko je šlo za probleme spolnega nasilja in droge.

■ Nadaljevanje na 2. strani

PREDVOLILNA ANKETA

Kaj menijo ljudje v dolinski občini

Izsledki raziskave javnega mnenja (1. del)

Konec leta 1989 je družba S.W.G. opravila za sekcijo KPI občine Dolina telefonsko raziskavo javnega mnenja. Zajela je vzorec 350 občanov, primerno razporejenih po starosti, izobrazbi in spolu. V mejah točnosti, ki jih imajo podobne raziskave, je anketa dala odgovor na celo vrsto vprašanj, o katerih je bilo dotlej mogoče le ugibati. Pričujoči prispevek prinaša del rezultatov ankete, s posebnim ozirom na narodnost.

Sestava prebivalstva po narodnosti:

Slovenci	56,1%
Italijani	31,2%
Istrodalmatinci	1,6%
Razno	3,3%
Nobena	7,8%

Opomba: anketiranci so odgovorili na vprašanje, h kateri narodnosti se prištevajo.

Na vprašanje, v katerem jeziku se pogovarjajo doma, je bil odgovor, razporejen po narodnostih, ki izhajajo iz prve tablice, sledeč:

Slovenci	
Slovensko	82,0%
Italijansko	0,5%
Oboje	17,5%

Italijani	
Slovensko	4%
Italijansko	78%
Oboje	18%

Razno	
Slovensko	0%
Italijansko	72%
Oboje	28%

Istrodalmatinci	
Italijansko	75%
Oboje	25%

Nobena	
Slovensko	7%
Italijansko	50%
Oboje	43%

Glede na zadnje evropske volitve zgleda razpored volilcev po narodnosti takle:

KPI	
Slovenci	81,4%
Italijani	14,5%
Istrodalmatinci	1,0%
Razno	2,0%
Nobena	1,0%

KD	
Slovenci	31,6%
Italijani	52,6%

Istrodalmatinci+	0 %
Razno	0 %
Nobena	15,8%

PSI	
Slovenci	46,3%
Italijani	42,2%
Istrodalmatinci	3,0%
Razno	8,5%
Nobena	0 %

ZELENI (Oboji skupaj)	
Slovenci	12%
Italijani	59%
Istrodalmatinci	0 %
Razno	0 %
Nobena	29,0%

MSI	
Italijani	100%

SSK	
Slovenci	86,8%
Italijani	13,2%

Opomba: preseneča velik odstotek Italijanov med volilci SSK. Na vprašanje, kako bodo glasovali v bodočnosti, so se za SSK izrekli izključno Slovenci.

Na evropskih volitvah so se slovenski glasovi porazporedili takole:

KPI	62,3%
KD	5,7%
PSI	11,1%
SSK	10,8%
Zeleni	1,2%
Bele	2,3%
Ni volilo	5,9%

Zakonska zaščita:

Na vprašanje o zakonski zaščiti slovenske manjšine se je izreklo pozitivno 63,9 odstotkov anketirancev. Med temi predstavljajo Slovenci 80 odstotkov, Italijani pa 20 odstotkov. Med Italijani samimi pa 28,1 odstotkov anketirancev podpira zaščito. Največji odstotek zagovornikov ima zaščito med starejšimi in manj izobraženimi občani.

Podatki iz zgornjih tablic so dovolj jasni, da ne potrebujejo posebnega komentarja. Tudi v sicer malo verjetnem primeru, da je bil vzorec slabo izbran, so tendence volilcev dovolj jasne.

Delno novost predstavlja velik odstotek slovenskih glasov, ki jih pozanje KD, in to, da za zelene glasujejo predvsem Neslovenci.

(se nadaljuje)

Stojan Sancin

»Si vis pacem, para...«

■ Nadaljevanje s 1. strani

Nekoč so nam očitali, da smo komunisti preveč "monolitni", sedaj pa se zgražajo, ker ne skrivamo nesoglasij... Od nesoglasij do razcepa, ki je postal priljubljena poletna tema nekaterih novinarjev, pa je pot še zelo dolga in vprašljivo je, ali demokratična diskusija (z nujnimi nesoglasji) zares nima drugih izhodov, razen ločitve.

Če pustimo sedaj to in se povrnemo k glavni temi, tedaj velja poudariti za zaključek, da vpra-

šanje vojne med bogatim Severom in revnim Jugom terja jasnih odgovorov in široke mobilizacije vseh ljudi dobre volje in mirovniških gibanj, ki morajo izbrati nove koordinate prav sedaj, ko ideološke presodke zamenjuje zavest medsebojne povezanosti človeštva in obče solidarnosti.

Rimsko geslo "si vis pacem, para bellum" naj zamenja novo spoznanje: "Če hočeš mir, delaj za mir."

STOJAN SPETIČ

NA ROB ZGODOVINSKE RAZPRAVE

Povojni politični zločini v Reggio Emiliji

Bivši partizan in komunistični poslanec Otello Montanari je v prejšnjih dneh objavil rezultate svojih raziskav o enem izmed šestih političnih zločinov, ki so pretresli Reggio Emilio avgusta 1946.

Montanari ugotavlja, da je zločin, o katerem piše, izvršila skupina, ki so jo sestavljali v glavnem člani KPI in bivši partizani. Moralno odgovornost, materialna ni dokazana, pa nosita tudi takratni tajnik federacije iz R. Emilije A. Nizzoli in takratni predsednik krajevnega ANPI, bivši partizanski komisar D. Ferrari, ki sta politično krila krivce in ki sta spadala med zagovornike takozvane "dvojne linije". Zagovorniki te linije so zbirali somišljenike predvsem med bivšimi partizani in med antifašisti, ki niso bili zadovoljni z izidom vojne in z izbiro demokratičnega so-

očanja, ki ga je zagovarjal Togliatti. Menili so, da je izbira demokracije začasna in taktična in da bo v kratkem, po odhodu zaveznikov iz Italije, sledila "prava" faza z oboroženo vstajo. Ta linija, ki je bila podobna tisti, ki je prevladala med grškimi komunisti in ki je pahnila Grčijo v državljansko vojno, je imela v KPI, predvsem na severu, precej zagovornikov, ki so se na vse načine upirali Togliattijevim izbiram v prid demokracije. O ostrini notranjega političnega boja priča prihod Togliattija v R. Emilijo jeseni 1946, ko je prisotnim komunistom očital politično odgovornost za zločine, češ da ni dovolj takšne dogodke obsojati, temveč da so jih morali preprečiti, kar bi z večjo kontrolo lahko naredili. Po tem posegu so se zločini prenehali, toda zagovorniki "dvojne

linije" so še dolgo ohranili v R. Emiliji svoj vpliv. To je imelo za posledico, da so ostali zločini nerazčiščeni, številni krivci nekaznovani, medtem ko so bili nedolžni obsojeni na dolga leta zapora. Zanimivo je, da so bili med temi predvsem nekateri znani komunisti, ki očitno niso bili po godu zagovornikom "dvojne linije", ki so se jih skušali na ta način znebiti.

V partijskih arhivih, ki so že dolgo na razpolago javnosti, ni o teh dogodkih specifičnih dokumentov. Marsikaj pa o tem vedo starejši, ki sicer za takratne dogodke ne nosijo nobene odgovornosti, vendar so molčali v prepričanju, da s svojim molkom branijo KPI in Odporniško gibanje pred obrekovanjem. Prav bi bilo, da spregovorijo.

STOJAN SANCIN

Mar res zgolj po sili razmer

■ Nadaljevanje s 1. strani

Kako bi se Slovenci — vsi, ne le tisti, ki so vas s svojim glasom na zadnjih volitvah povzdignili v vaši občini v "prvo stranko med tistimi, ki zbirajo slovenske glasove" — ne počutili čisto po tržaško "bechi e bastonai" — opeharjeni in tepeni? Novi župan Locchi pa se je že pobahal z napovedjo, da se bo spričo "zanesljivejši" sorodnosti nabrežinske koalicije z vladno koalicijo v deželnem merilu denar lažje stekal v občinsko blagajno. Saj ne rečem: kaka drobtina bo tu pa tam nemara res šla komu od Slovencev. Toda ne delajmo si utvar: glavnina bo še dalje zalagala pospešeno raznarodovanje.

Pričakovati bi bilo, da znajo Slovenci v prostoru, ki je deležen tako "posebne" pozornosti, prej kot drugod vendarle podrediti strankarske koristi in ideološke razločke skupnim narodnostnim ciljem in potrebam. Toda objokovati, da tako ni, je brez haska. Poglejmo rajši, kaj se v resnici dogaja.

Bolj ko so se nekateri Slovenci s puhlo samozaverovanostjo trkali na slovenska prsa, so s tem večjo lahkomišelnostjo pristajali na politiko vladajoče Krščanske demokracije, na politiko ideološkega ločevanja Slovencev v sprejemljive "demokrate" (beri: volilce PSI in SSK, slednje tudi kot "predsobe" ali "shrambe" bodočih slovenskih volilcev KD...) ter "nedemokratične" izobčence (beri: volilce KPI). To je srž tikanj opevane tržaške leve sredine, to je danes jedro politike njene dedinje, deželne različice petstrankarske koalicije. Kaj je Slovencev v Italiji obrodila, pove že neskončno zavlačenje že z golim začetkom parlamentarne obravnave zakonskih osnutkov o celoviti zaščiti naših narodnostnih pravic.

Kaj pa je Slovencev v vaši občini ta politika prinesla? PSI nima več (kot tudi ne več v Trstu) svojega slovenskega občinskega svetovaleca. Vas pa so pripravili ne le do tega, da ste si pripravili župansko mesto, pač pa celo do tega, da politični poraz utemeljujete z majavo teorijo o "pravici večinskega dela prebivalstva, da izvoli svojega župana"...

"Zares bechi e bastonai!" — bi lahko za današnji čas prikrojili znameniti uvodnik tržaške "Edinosti", ki je z naslovom "Zares ščavi!" označil položaj Slovencev pod fašistično

strahovlado. Še sreča, da se zgodovina ravna po pravilu, da se zaloigere ponavljajo le še kot farse...

A vrnimo se k jedru vprašanja.

SSK trdi, da se je potem, "ko je bilo jasno, da je neizvedljiva katerakoli druga rešitev, ki bi omogočila katerakoli Slovincu, da bi postal župan", znašla pred izbiro: ali "italijanski odbor z odločilnim glasom neofašista" (pač KD, PSI in MSI) ali predčasne volitve, ki bi "pomenile radikalizacijo odnosov med Slovenci in Italijani".

Pustimo zaenkrat to, da bi si odgovornost za tako radikalizacijo pač moral (poleg starih neofašističnih znancev) prevzeti pač kdo od današnjih zaveznikov, saj je v devinsko—nabrežinskem občinskem svetu KPI edina stranka z narodnostno mešanostjo zastopstvom.

Poglejmo rajši, ali res ni (bilo) siceršnji možnost? KPI je predložila zavezništvo s SSK, PSI in Zelenimi, tebe, Bojan, pa za župana. V takem zavezništvu bi bile zastopane vse stranke, "ki zbirajo slovenske glasove". Zagotovljena bi bila enotnost Slovencev v narodnostno hudo ogroženem prostoru.

SSK je na predlog odvrnila, da sicer nima "nobenih predsodkov" in da so "pripravljeni na pogajanja, vendar pa so socialisti ta pogajanja zavrnili, češ da sedijo za drugo pogajalno mizo. Sporazum med KD in PSI je bil torej že sklenjen". Njuna "odločnost... je dala razumeti, da je napočil čas, ko ni več pogojev za izvolitev slovenskega župana v devinsko — nabrežinski občini."

Dobro! Do tod ni razloga za dvom.

Toda zastavlja se šele niz novih vprašanj!

Mar to pomeni tudi, da ni bilo več pogojev za izvolitev odbora, v katerem bi bile zastopane vse stranke, "ki zbirajo slovenske glasove"? Očitno ne. Le da bi za kaj takega bilo treba pridobiti PSI, ga pregovoriti, da prisede k tako zasnovani pogajalni mizi, da zrahla vezi, ki ga priklepajo na KD in ki zanje dobro veva—kajne, Bojan? — da so vse prej kot duhovne narave...

Za kolikšno ceno torej? S kakšno ponudbo?

Tu je vsakršno ugibanje odveč: ponuditi bi jim pač morali župansko mesto v zameno za slovensko večino pri odborniških mestih. Kolikor vem, bi socialiste edino taka govo-

rica omehčala. Za Slovence pa bi to bila — priznajmo — le boljša rešitev od zdajšnje izgube župana ob manjšini v odboru in njihovi polemični razpetosti med večino in opozicijo.

Že slišim ugovor: zakaj pa ni KPI izrekla tega predloga? Osebnostno menim, da so tovariši devinsko—nabrežinske sekcije ravnali prav, da niso svojega predloga drobili v podrejene izpeljanke. Nam je bilo od tega, da še zlasti pred slovenskim javnim mnenjem kar se da nazorno priznamo, da sprejemamo posledice volilnega neuspeha. Slednjega pa sam razumem tudi kot sad nekaterih napak in šibkosti v našem volilnem boju ter določene neuravnovesnosti pri razporejanju polemičnih osti v politični dialektiki v vaši občini. Zato smo javno in glasno predlagali tebe za župana koalicije KPI, SSK, PSI, Zeleni. Ti si bil torej tedaj na potezi...

In kaj zdaj? Nam mar ne preostaja drugega, kot da se mi sprijaznimo z zvonjenjem po toči, vi pa s "težkim bremenom", ki vas je "moralno drago stalo" in vas "bo morda drago stalo tudi pri bodočih volitvah"?

Res je sicer, da je novi zakon o krajevnih upravah učvrstil trajanje mandatnih dob občinskih svetov in prisodil vladnim koalicijam večjo vztrajnost; to pa še ne pomeni njihove okamenelosti. Že zdajšnja "polovičarska" rešitev obvezuje podpisnike sporazuma, "da bo januarja 1993 prišlo do resnega globalnega preverjanja". Sicer pa ste se na podpisovanje s figo v žepu verjetno že navadili... Prepričan sem, da povodov za "premislek", ne bo zmanjkalo, začenši pri vprašanju obvezne dvojezičnosti v uradnem poslovanju s spričevali matičnega urada.

Ob tistih priložnostih bo mogoče pri dejanskih odločitvah v občinskem svetu preizkusiti pripravljenost SSK, da si z novo odgovornostjo "prve stranke med tistimi, ki zbirajo slovenske glasove" prevzame nalogo osi pri oblikovanju odbora, ki bi temeljil na slovenski enotnosti.

V siceršnjem primeru bom moral z obžalovanjem pritegniti tistim tovarišem, ki me prepričujejo, da se predlog KPI ni zlomil ob "enotnem bloku" KD—PSI temveč ob jeklenem zavezništvu SSK—KD.

S spoštovanjem
RAVEL KODRIČ

Podpiraj

DELO

FOTOKRONIKA

Prazniki tiska v tržaški pokrajini

Nabrežina, Opčine, Križ, Boljunec

Na festivalu Dela v Nabrežini je zaigrala domača godba na pihala.

Na festivalu na Opčinah je nastopila madžarska folklorna skupina Balaton.

Na festivalu v Križu je delalo veliko mladih.

VISOKI JUBILEJ BIVŠEGA UREDNIKA DELA

Miro Kapelj 70-letnik

Pred kratkim je slavil 70-letnico rojstva tovariš Miro Kapelj. Ob tem lepem življenjskem jubileju mu čestitamo in kličemo še na mnoga leta.

Tovariš Kapelj je posvetil velik del svojega življenja in ogromnega truda našemu listu. Od 1949 in do 1980, ko je odšel v zaslužni pokoj, je bil duša in stebel našega časopisa. Kot časnika in tudi kot odgovorni urednik DELA je s svojo strokovno časnikarsko sposobnostjo odločilno prispeval k vsebinski kvaliteti tega glasila. Njemu gre velika zasluga, da je DELO pod njegovim spretnim urejevanjem opravilo neprecenljivo vlogo političnega obveščevalca in usmerjevalca naše napredne zamejske skupnosti. Zgodovinarji, ki bodo proučevali boje, ki jih je naše ljudstvo vodilo za narodnostne in delavske pravice, bodo našli v DELU dragocene prispevke tovariša Kaplja.

Slavljenec je bil vseskozi angažiran tudi na drugih področjih. Kot poklicni učitelj je bil najbolj navezan na slovensko šolstvo, kateremu je posvetil več let svojega truda. Na Postojnskem, kjer je bil rojen, se je

kot mlad antifašist že 1941 pridružil narodno—osvobodilnemu gibanju. Po razpadu fašistične Italije in do osvoboditve je sodeloval, v ilegali, pri ustanavljanju in vodenju primorskih partizanskih šol. Tudi nekaj let po osvoboditvi se je posvetil našemu šolstvu na Tržaškem.

Med številnimi funkcijami, ki jih je tovariš Kapelj vestno in požrtvovalno opravljal, je treba omeniti, da je bil tržaški pokrajinski svetovalec. Več let je bil član federalnega odbora KPI v Trstu. Predvsem pa ga je veselilo prosvetno delo, kateremu je posvetil mnogo truda kot večletni tajnik Slovensko—hrvaške ljudske prosvete.

Tovariša Kaplja slavimo tudi kot plodnega publicista. Mnogo je brskal in raziskoval po zgodovini naših krajev in ljudi ter objavljaj v raznih brošurah in drugih časopisih.

Tovarišu Kaplju, vzornemu in zaslužnemu politično—prosvetnemu delavcu, smo hvaležni za bogato opravljeno vsestransko delo, ki je njemu in nam, bivšim sodelavcem, vsem v ponos.

ALBIN ŠKERK

Kaj se kuha v Perzijskem zalivu

Svet stopa po ozki brvi.

Tik za sabo pušča znani, "zanesljivi" breg bipolarne blokoveke ureditve mednarodnih odnosov. Pred njim se mu v meglo oviti kažejo obrisi novega brega, prostovoljno sprejete svetovne samouprave, ki naj ravnoesje vzajemne jedrske strahovlade zamenja z obvladovano odpovedjo vsakršni, ne le vojaški uporabi nasilja v odnosih med narodi in državami.

Pod njim zija brezno rebarbarizacije, zakonov pragozda, pravičice močnejšega, brezobzirnejšega, predrznejšega.

Cincanje, kolebanje na tej brvi utegneta biti enako usodni kot naivna zaletavost. Nadeti je treba uzdo samovolji malih samodržcev a hkrati omrežiti in obrzdati skušnjavo (na)silnih, da bi si pravico krojili po lastni meri, kot tudi skomine tistih, ki drhtijo

od skrbi, da bi zamudili delitev plena.

Toda pridiga in čista vest zaležeta pri tem bore malo. Potrebna je predvsem premočrtna vztrajnost posameznikov, strank, gibanj, cerkva, narodov in držav ob zavesti, da je končni smoter pomembnejši od sprotnega, priložitostnega dobička pa tudi od moralnega pričevanja ter plemenitega sporočila zanamcem.

Sadam Husein ni Gavrilo Princip in George Bush ni Franc Jožef. Toda avgust '90 bi se prav lahko enako usodno zapisal v zgodovino človeštva kot avgust '14.

Da, vso čast protivojnemu stališču ruskih in srbskih socialdemokratov na pragu svetovnega klanja. Toda pravi namen tistih stališč je bil ravno v tem, da bi se jim s to osamljeno, izjemno častjo ne bilo nikoli treba ponašati...

R. K.

Na festivalu Dela v Dolini je nastopila plesna skupina KD "France Prešeren" iz Boljunca.

POGOVOR Z VLADOM HABJANOM

Pred Svetovnim slovenskim kongresom

Iz borčevskega lista TV 15 priobčujemo pogovor s tov. Vladom Habjanom, duhovnim očetom zamisli o Svetovnem slovenskem kongresu.

Eden teh, ki je svojo misel in že tudi idejo o svetovnem slovenskem kongresu javno artikuliral na zboru kulturnih delavcev v Cankarjevem domu leta 1988, je bil Vlado Habjan, ki je ocenil, da je skrajni čas, da vsi skupaj storimo več za to, da Slovenci, kjerkoli po svetu že živijo, začutijo znova tisto prvinško pripadnost narodu, ki naj v svoji utrjenosti nato prispeva tudi k duhovni, kulturni in vsesplošni krepitvi celote. Na predlagateljevo rahlo začudenje, nam je povedal v pogovoru Vlado Habjan, je bila pobuda širše dobro sprejeta.

Na vprašanje, kdaj se mu je porodila ideja o tem, Habjan odgovarja, da je že davnega leta 1950 sprožil prvo pobudo za enotnost Slovencev na Koroškem, kar pa v takratnih razmerah ni naletelo na odobravanje pri nas. Na avstrijskem Koroškem je sicer za krajši čas zaživela Enotnost, izšlo je tudi 10 števil ciklostilnika, vendar je potem stvar zamrla. Razpoke so se kazale na različnih ravneh in različnih okoljih, kjer živijo Slovenci. V Argentini, na primer, so bili izseljenci prve generacije (iz časa med obema vojnami) bolj levo usmerjeni, oni iz povojnega časa pa, mnogi iz domobranskih vrst, obratno. Na Tržaškem se je velik del levo usmerjenega Slovenstva ravnal po usmeritvah italijanske partije, ki je bila v prvem povojnem času kominformovsko naravnana. Minevala so desetletja, pravi Habjan, ko se duhovi še niso pomirjali in med ljudmi so se nadaljevala nesoglasja, ki so se vlekla iz preteklosti. O vsem tem je razmišljal in vse to je imel v mislih, ko je prišel na dan s pobudo v Cankarjevem domu, v času, ko pri nas še ni bilo prave slovenske pomladi. Ugotavljal je, da obstajajo narodi, od Judov do Baskov in nenazadnje Romov, ki imajo podobne težnje kot mi in ki so izoblikovali svoje svetovne kongrese. Tako si je zamislil tudi vseslovenski kongres, ki naj bi temeljil na posamezniku. Ta bi sodeloval v svojem imenu, brez verskega in stankarskega—ideološkega predznaka, le z mislijo o združevanju vsega, kar je duhovno—kulturno in vsesploh za prihodnost Slovencev koristnega.

“Navsezadnje je treba vedeti, da nas v bistvu svet skoraj ne pozna. Zato bi bil kongres poleg vsega drugega tudi dogodek, ki bi temu svetu več povedal o Slovencih in o Sloveniji”.

Vlado Habjan meni, da je cela vrsta vprašanj, s katerimi bi se svetovni slovenski kongres moral ukvarjati — od tega, kako so bile urejene in ratificirane, natančneje uresničene različne mednarodne listine o slovenskih mejah (na tem področju vidi celo vrsto pomanjkljivosti) — tja do zamejcev in vseh vrst izseljencev, ki tonejo v tujejezičnem okolju. Seveda ni jezik edina bolečina, ki izziva premnoge pomisleke. Hkrati so odprta preštevila vprašanja starejše zgodovine še posebno zrelega srednjega veka in kneževine izza knezov Celjskih in Goriških. Prav tako so nepopisani še celi listi iz novejših slovenskih zgodovine, pa številne previsnice v kulturi, eko-

nomiji, vse tja do našega vojaškega uveljavljanja.

NOV nam je omogočila dodatek k združeni Sloveniji — seveda ne idealni pa vendar le! S pridobitvijo na črti: Lendava—Ljubljana—Koper so se nam odprle podonavsko—balkanske razsežnosti in celo medkontinentalne zemljepisne šahovnice. Postali smo zanimivi za večdeželne odnose in segli iz Kopra v medkontinentalne povezave. Slednje pomeni, da sveta naših nenaklonjenosti in zavezništov ne smemo izbirati samo po ideološki privrženosti ali neposredni kratkoročni gospodarski koristi ali nekoristi. Nove možnosti, ki izvirajo predvsem iz Kopra, terjajo od nas poglobljeno znanje o meddeželnem šahovskem zemljepisu, za izbiro med dolgoročnimi prednostmi in kratkoročnimi “iztržki”. Prvo kot drugo je vpeto daleč onstran naših republiških meja. Vse še toliko bolj velja za prihodnost, kot je veljalo za minulo.

Takšen pristop za ocenitev smotrnosti določenih povezav ali nepovezav je še toliko bolj nujen po sesipu berlinskega zidu. Odtlej niso tako redki tisti, ki vidijo nevarnost v ekonomiki združene Nemčije ali celo v Četrtem Reichu, ki smo ga v starejših otenkih v tisoč tristo letih prenegosto okušali.

V spletu zgodovinskih okoliščin in dogajanj smo tako Slovenci državotvorno—miselno zapravljali 40 let, zato zdaj potrebujemo povsem nov in tak proces, v katerega bi se vključevali strokovnjaki vseh vrst — od tu in tam.

“Savinjski kmetje pravijo, da dobra trava počasi raste”, porabi naš sogovornik priljubljen pregovor, s čimer želi povedati, da nekateri danes skušajo tudi s svetovnim slovenskim kongresom kovati hitre politične profite — ali ne vselej dovolj uravnotežena naprežanja. Na vprašanje, kaj meni o tem, da Spomenka Hribar (v predzadnji Demokraciji) temelji svetovni slovenski kongres z Majniško deklaracijo, Habjan odgovarja: to je njen pogled. Jaz sem od predstavitve v Cankarjevem domu govoril o kongresu kot o moralno duhovni integraciji, medtem ko naravno ima kdo drug še kakšen svoj vidik. Temu dodaja, da svetovni kongres še nima trdno določenih smernic, čeravno je šla ideja v svet in ponekod Slovenci že kar resno delujejo za njegovo čimprejše udejanjenje.

Pobuda za svetovno povezanost je prišla prvenstveno od bivših partizanov: Bojana Štiha, Mateja Bora, Borisa Pahorja in še koga. In prav zato Habjan meni, da bi se morali nekdanji slovenski borci vključiti v ta proces, česar doslej še niso številneje storili. Sam je sicer (tudi borec) ta čas predsednik iniciativnega odbora za Slovenijo. Kongres zdaj pripravlja pravila, program in statut ter zbira članstvo, pri čemer pa se že tudi kažejo manjše težave, saj je jasno, da “vsi ne morejo komandirati”.

Kaj je že v teku, smo povprašali in izvedeli: da so že dobro zastavili delo v Torontu, da se na primer v naših krajih organizirajo v Radovljici, v Celju (tam so prevzeli pobudo dijaki), v Mariboru, pa v Trstu, pobuda je dosegla že tudi Gorico in Beneško Slovenijo. V Celovcu deluje sekcija. Stvari so se torej spravile v gibanje.

Pogovarjala se je
Bojana Žokalj-Jesih

OB SVEŽI GOMILI

Priljubljenega Josipa Guština ni več med nami

V petek, 20. julija se je velika množica poslovila od tovariša Pepija Guština, dolgoletnega župana zgoniške občine, bivšega partizanskega borca in nasploh aktivnega ter priljubljenega družbeno—političnega delavca na narodnem in socialnem področju.

Pred zgoniškim županstvom je tov. Pepiju v pozdrav spregovoril župan tov. Miloš Budin, ki je orisal pokojnikovo življenjsko pot, njegovo angažiranost na družbeno—političnem področju ter zasluge, ki jih ima kot 70—letni župan za razvoj in napredek zgoniške občine. “V veliki meri je tudi Pepijeva zasluga, da je danes naša občina med bolj opremljenimi v pokrajini in deželi”, je dejal med drugim Budin “in na to je bil Pepi ponosen, še prej pa iskreno zadovoljen, da so ti

naši kraji, kjer je tudi on doraščal v veliki revščini, danes tako razviti.”

Pri odprtem grobu sta se od prezgodaj preminulega tovariša poslovila tov. Dušan Lovriha v imenu pokrajinskega vodstva organizacije bivših borcev ter Stojan Spetič v imenu KPI. “Pepi je bil partizan, Slovenec, komunist, demokrat, internacionalist. V njem ni bilo protislovij med pojmi, ki so bili drugod morda popačeni in izkrivljeni”, je med drugim podrčtal tov. Spetič, ki je orisal globoko človeškost Pepijevega lika. “Poslavljamo se od tovariša, ki nam je bil opora tudi v težkih trenutkih, in pri katerem smo se povsili ob naših uspehih...Odšel je Pepi Guštin — primorski komunist — in se vcepil na živo deblo solidarnosti preteklih in sedanjih pokolenj, rajnih in živih, na deblo naše skupne zgodovine” je zaključil tov. Spetič.

RAZJASNITEV

Delegacija Openske župnije pri škofu

V petek dne 17. avgusta 1990 je škof msgr. Lorenzo Bellomi sprejel širšo delegacijo z Opčin, od Banov in Ferlugo.

Člani delegacije so g. škofu predložili naslednje utemeljene želje:

1. Naj ostane v veljavi listina iz leta 1966. Ta jasno določa, da je župnija Sv. Jerneja pastoralno središče za vse Slovence z Opčin, od Banov in Ferlugo. Tukajšnji Slovenci zato zahtevajo, da ima ta župnija še naprej slovenskega župnika in da ostane še nadalje slovensko središče kot je vedno, od vsega začetka, bila. — Omenjena listina jasno določa tudi, da imajo italijanski priseljenci svoje pastoralno središče v cerkvi sosednje župnije v Kraški ulici (Via Carsia).

2. Naj ostane na Opčinah sedanj g. župnik, ki je zaradi svojih človeških lastnosti tako priljubljen in spoštovan.

3. Naj župnija dobi slovenskega kaplana, ki naj popolnoma obvlada italijanščino. Ni res, da se župljani protivijo namestitvi slovenskih salezijancev, so pa žal prevečkrat zaprepaščeni nad zadržanjem nekaterih italijanskih kaplanov.

4. Naj v sosednji župniji v Kraški ulici (Via Carsia) upoštevajo načelo enakopravnosti in enakovrednosti vseh župljanov ne glede na jezik, kot se to dejansko dogaja v župniji Sv. Jerneja.

Delegacija je nato g. škofu izročila petico, katero je podpisalo 1290 (tisočdvestodevetdeset) polnoletnih župljanov in mu povedala, da so župljani vznemirjeni in ogorčeni, zlasti še ker bi se za določenimi načrti lahko skrivale nam sovražne anahronistične sile, ki so s svojo izkrivljenostjo in s svojim nasiljem povzročile

vedno samo nepopravljivo škodo. Delegacija mu je rekla tudi, da je nam primorskim Slovincem Cerkev žal naredila že več krivic.

Prosimo ga, da nam da jasen in nedvoumen odgovor. V sproščnem in tudi prisrčnem razgovoru, ki je trajal več kot poldrugo uro, je g. škof delegaciji zjamčil:

— da ostaja listina iz leta 1966 neokrnjena in veljavi,

— da bosta v župniji Sv. Jerneja še naprej imela svoj sedež slovenski župnik in tudi slovenski kaplan, in

— da bo torej župnija Svetega Jerneja tudi v prihodnosti pastoralno središče za vse Slovence s celih Opčin, Banov in Ferlugo. Žal pa ni dal dokončnega odgovora o premestitvi g. župnika, ker še ni prejel odgovora slovenskih salezijancev, ki naj bi prevzeli župnijo v popolno upravo s slovenskim župnikom in kaplanom.

darovi in prispevki

Ob poravnavi naročnine so v sklad DELA prispevali tovariši:

SLAVKO ŽERJAL — Boršt 3.000 lir, MARJO PETAROS — Boršt 89 4.000 lir, FRANČKO ŽERJAV — Križ 3.000 lir.

Namesto cvetja na grob župana Josipa Guština daruje JOŠIPINA BRIŠČIK iz Repniča 20.000 lir za sklad DELA.

Namesto cvetja na grob LAURE SEDMAK prispeva SEKCIJA KPI in ODBOR LJUDSKEGA DOMA KPI iz Križa 50.000 lir za sklad DELA.

V Zgoniku so organizirali poletni center za otroke.